

FOGLALAT: Magyarország és Erdély (kinevezések; Somogy megye (a' népnevelésre a' nemesség adóztatása nem pártoltatik, megyei levelezések 's magányügyek, 'sa't.); Veszprém megye (Varasdmegye barátilag felszólítottik, hogy ezental magyar nyelven levelezzen, a' turopolyai nemesség sérelme ő fels. által orvosoltatni kéretik, 'sa't.); a' nagybányai egyház és iskola pártoltatása; sirlalmas áldozatja a' részegeskedésnek; besztercebányai hírek; erdélyi országgyűlés; 'sa't.) Amerika. Spanyolország (Arguelles a' gyámi hivatalról le akar mondani; 'sa't.) Anglia (nagy élénkség a' külügyi minsterségben; 'sa't.) Franciaország (Sauzet kamraelnökké választott; 'sa't.) Schweiz (a' radicalismus győzött; 'sa't.) Ertesítő.—

Magyarország és Erdély.

Ő es. 's apost. kir. felsége nagyváradai görög-kth. püspökké Erdélyi Vazul kanonokot, eperjesi pedig Gaganecz József kanonokot kinevezni; Almásy Jenő temesi főtartománybíró leköszönését elfogadni, egyszersmind kir. tanácsos' ezimmet földiszitni; és Birly Flóriánt, a' pesti kir. tud. egyetemen szülészet tanítóját 's orvostanárt, királyi tanácsos' ezimmet méltóztatott fölruházni. —

Köszönet és hála azon tisztelt honfiaknak, kik t. Wallner Antal udv. agens úr által 210 ezüst főt adának gépem létesítésére; ezen gép, a' rajta dolgozó kézművesek ígérete szerint, még jövő sept. első felében elkészülend, mit annak idejében az illetőknek jelenteni fogok. Tóth Mórincz m. k.

(Nemzeti színház.) Pénteken augusztus 10kén bérszünettel adatik Szerdahelyi József javára „ESKÜ” nagy opera 4 felvonásban. Irta Rossi Kajetan, olaszból fordította Jakab István. Zenéjét írta Mercadante Xaver. Felbér Mária kisasszony, a' jutalmazandó iránti sziveségből Elai za szerepében mint vendég lesz szerencsés föllépni.

Somogy megye, augusztus 10én. Folyó hó 1sején tartott közgyűlésünket szokott elnöki üdvözlet után volt főadószedőnk értéki gondnoka azon megnyugtató jelentéssel kezdé meg, hogy a' 13,335 fr. pénztári hiány, az illetőknek eladott jószágá árából kezéhez fizettetett, mit is jelentésével a' megyének bemutatott; mennyivel inkább aggodalommal vették e' hiány iránti első tudósítást a' RR., annyival szivesebb érzéssel fogadták azon kielégítő jelentését, ki valamint mindenben, ugy e' nagy érdekű megbízatásában is a' megyének, ismeretes buzgóságával, szilárd elhatározottságával teljesített eljárását, a' szerencsétlen családja iránti minden lehető kimélettel ugy párosította, hogy mind a' megyei közönségnek, mellynek elégtételt szerzett, teljes megelégedését, mind pedig a' szerencsétleneknek halálját méltán megérdemelte. Ezt követék több megye némelly közérdekű tárgyak iránti tudósítása, jelesül: 1) Vasgyének abban tett fölszólítása, hogy a' nevelés és magyar nyelv terjesztése eszközölhető végett megyei határozattal, ugyan a' megyei nemességre kivetett költségnek törvény útján leendő beszerezhetésétől felsőbb parancsok által eltiltatván, ebbeli sérelmét országgyűlésen majd pártolnók, a' kérdésben forgó körülményeknél fogva, jelesen azért, mert a' közlött végzés nem közmegegyezéssel, mint azt az 1537 2 fík törvény föltételezi, alkottatott, többséget nem nyert. 2) Varasdnak a' bosnyákok ügyében hozzánk is megérkezett ismeretes közlése, különösen azért is, nehogy különben ezen sanyargatottak majd más és hazánk érdekével merőben ellenkező hatalom ótalmaért kénytelenitessenek folyamodni, pártoltatott. és ő fölségéhez fölírás határozatott. 3) Ugyan Varasdnak az iránti felszólalása, hogy a' most érintett bosnyák ügyben tett fölírása a' kinyomatástól eltiltatott, Beregnének szinte hasonnemű közlése; Fehér vármegyének a' kereskedés és pénzügy dolgában; Torontálnak a' koronaári választásokat illetőleg; fiumei kapitányának Pestről Fiuméba vezető vasut; ugy Szabadka városnak korszerű 's köztetszést nyert 'sa' városi követek országgyűlési szavazata czélszerű elintézése érdemében közlött fölszólításait vitatás és veleményvel leendő előterjesztés végett az országgyűlési utasítások kidolgozására megbízott választmánynak adattak ki. 4) Mind ezek után kitűnő részvétellel és aggodalommal hallgaták a' RR. Turopolya ns közöns. abban tett közlését, miként a' zágrábvgyei tisztval. alkalmával, egy magát illyreknek nevező párt által mellyhez állítólag a' főisp. is tettleg csatlakozott a' tudósító ns közöns., de még több más vgyei nemesség is, kik a' közhazához és őshorvát nemzetiségükhöz hiven, az olly idegen, és vészsejtelmü illyrismustól magokat megóvák, erőszakkal és vérengzéssel a' tisztválasztásban részvétült elverettek, fájdalom és köz vészt sejtő kitöréssel folyt e' tárgy iránti tanácskozás, 's eredménye az lön, hogy, miután a' tudósító nemes közönség ez érdembeli panasztát ő felségéhez már benyújtotta, tökéletes meggyőződéssel vannak a' RR., hogy a' panaszlott alkalommal jogaikban sértett nemesekek illő 's igazságos elégtételt fog kiszolgáltattatni, más részről azonban, a' történet előadásából meggyőződtek a' RR. arrul, hogy tekintve az „Illyr Nemzeti” nevezetet, melly e' közhazában hontalan, tekintve az eddig mindenkoron hazafiai tisztletben tartott a' magyar és horvát vérrokonokat annyi dicső tettekre lelkesített hazai czimerek mellözésével mind eddig ismételten és csak vakbuzgóság szülhetne jelekkel ellátott zászlók használatát; mind ezeken túl pedig egy előkelő tisztv. mint állítatik, ezekbeni főszerepét, 's ezéljaik kivitelére használt egyéb cselészövényeket, a' panaszlott kicsapongást pusztán alkalminak annyival inkább nem tekinthetni, mint hogy hasonnemű, közhaza, és nemzetiség elleni vésztörékvések már más helyeken is mutatkoztak, alázatos fölírásban tehát ő fels. megkéretni rendeltetett, hogy mind ezen, haza és nemzet elleni törekvéseket szigoruan megvizsgáltatni, megszüntetni, a' tetteket törvényesen megbüntettetni, 's hazánkat egységben megtartani, és tartatni kegy. méltóztatassék; különben pedig azt tapasztalván a' RR., hogy a' turopolyai nemes közönség és annak érdemes grófja Jozipovich Antal, e' vészteljes kitérőkkel férfiasan küzdöttek, és küzdenek jelenleg is, ebbeli méltányolt érdemeiknek elismerése jeléül a' t. gróf urat táblabírák sorába fölvétetni ohajjták, melly végett főispán ur ő exc. megkéretni, valamint mindezekről a' turopolyai nemes közöns. válaszképen értesítettetni rendeltetett. 5) Az előbbi pontban érintetthez hasonló kellemetlen érzések lepték meg a' RR. midőn e' gyűlés folytában a' nm. helytartótanácsnak f. e. mart. 22én 9447 sz. alatt költ abbeli intézvényét hallák olvasatni hogy a' görög nem egyesülteknek 1837ik évben tartott „Nemzeti gyűlésök” költsége fejében azon megyében künlevő tartozásokat a'

megye szedetnébe — e' hazában csak egyedül magyar nemzetiséget — mellyet vallásbeli különbség épen nem változtathat — ismérnek, de különben is meggyőződésük szerint törvényes alap nélkül vettetett ki, épen hozzá nem járulhatnak, mindezek folytán tehát a' nmlgu htótanács alázattal megkéretni határozatott, hogy ezen 's illy nemű adóbeli kivetések a' kivetett költségek beszédetésének eszközésével elősegittinéméltóztatassék. Ellentétben a' föntebbiekkel örömmel értették a' megye RR., hogy felséges királyunk gróf Haller Ferencz vezérőrnagy urat Horvát, Dalmát és Tórországok bánjává kinevezni méltóztatott. Ő kegyelmességének, kinek bölcseséggel párosult buzgó hazafiságához annyi remény csatlakozik — beigtatási ünnepén leendő megfőtisztelésére, a' megyei alispán urak vezérlete alatt számosabb tagbul álló díszes küldöttség rendelteték. — Ugyan a' nmlgu htótanácsnak a' postabér szabályozását tudató körlevele folytában arrul értesítettvén a' megyei RR., hogy a' postahivatalok a' gyakorlatba vett magyar nyelv használatát letiltatván, ismét 's kizárólag csak német nyelv használatára utasítottak, mellyre nézve a' nmlgu htótanács alázatosan megkéretett, hogy ezt megszüntetni, és a' magyar nyelvnek használatát postahivataloknál visszaállítani méltóztatassék. Megemlitendőnek tartjuk még, miként a' megyei árvákra ügyelő választmánynak jegyzőjét a' megye fizetéssel ellátni szükségesnek, ezt pedig a' megyei nemesség által eszközöltetni illőnek tartván, e' végett a' tizedhaszonbér kezelésével foglalkozó elnökség az előbbi gyűlés által azért szólítottatott föl, hogy ezen fizetés megajánlására az illető tizedhaszonbérő urakat hívna föl, mi megis történt. Első alispán ur jelentéséből azonban azt értették meg a' RR., hogy ezen fizetést a' tizedbirtokosok mint hatáskörükön kívől el nem vállalhatják. Voltak még némelly magányügyek körüli figyelemre méltó viták is, neveztesen egy megyénkbeli mezőváros temetőjének megnagyobbítási ügye; ugyanis a' mult majusi nagygyűlésre tett ez érdembeli folyamodás következtében kiküldött járásbeli főszolgabíránk tisztli jelentéséből megértvén a' RR., hogy a' kérdéses temetőnek megnagyobbítása, vagy ujjal pótlása elkerülhetetlenül szükséges, és hogy ezt az urodalom megis ajánlotta, de csak azon föltétel alatt, hogy a' temetőül adandó két ezer □ önyi tér neki a' mezővárosiak által használt közlegelőből pótolassék; bár voltak igen érdemes és köztisztelétű férfiak, kik ezen föltételt — azon elvből, mert különben ez uton az uraságot szinte nem lehetne temetőadásra kényszeríteni, méltányosnak és törvényesnek tartván, a' megyei határozatot a' szerint alakíttatni sürgették, a' többség azonban minden ebbeli meg alapításoktól menten ugy rendelkezett, hogy eddig divatozott gyakorlathoz képest jelenlegi elkerülhetlen szükség esetében is az urodalom által kimutatott tér temetőnek jelöltessék ki, a' pótlási kérdés iránt pedig az urodalom urbéri utra, melly nélkül a' közlegelőt nem kevesithetni, utasíttassék, magány észrevételünk ezen tárgyhöz még csak az, hogy a' kérdéses mezővárosban az urodalomnak számos tisztsége és cselédsége is van. Épen midőn e' sorokat írjuk, egy szomorú eset jött értésünkre, ugyan is tettes nádasi Sárközy Albert urnak, megyénk érdemes első alispánjának szelid nyájias hitvese született Chernelházi Julianna asszonyság tegnapi napon Nagy-Bajánban életének még virágzó korában, férjének, számos még nevetlen magzatának, rokoninak, valamint minden ismerőseinek méltó bánatára rövid betegség után meghalt. — Áldás 's béke hamvainak! 's enyhítse érdemes férjének méltó bánatát a' köz részvét. —

Veszprém megye f. hó 1ejen kezdett közgyűlése az aratási munkák miatt szokottnál néptelenebb volt ugyan, de a' szőnyegre került tárgyak fontosságánál fogva mégis eléggé érdekes. 1) Olvasatott mindenek előtt Somogy-nak azon körlevele, mellyben az ország hatóságait felszólítja, hogy kereskedésünk előmozdítását a' kir. előterjesztések közé soroztatni sürgessék; ez megyénk részéről, mivel az országgyűlési kezdeményjog az alsó tábla RR. inél van, 's ezen jogot illy felírással veszélyeztetni nem tanácsos, nem pártoltatott. Szomorú dolog, hogy a' magyar annyira megszokta már az esedeztést, hogy még ott is rikatja azt, hol legkevesebbé sines rá szüksége! 2) Varasd latin levelére, melly törvénytelen-sége miatt csak alig engedtetett felolvastatni, nemcsak a' szomszéd bosnyák keresztyénfeleink sauyargattatásának enyhítése végett, hanem a' hasonlóan bal sors üldözte szerencsétlen moldvai magyarok állapotjának javítása iránt is ő fel. alázatos felírásban megkéretni határozatott; Varasdmegye pedig a' törvény megtartására barátságosan felszólítottatott, hogy leveleit a' magyar korona alatt egyedül diplomatikai magyar nyelven írja. 3) Beregnék vegyesházasságok tárgyában a' római egyház függetlenségét indítványzó levele érdemileg nem pártoltatott ugyan, hanem a' felszólító megyének, mint az ország egyik törvényhatóságának onnan eredt sérelme, hogy hivatalos közleménye kinyomatni nem engedtetett meg, maga útján pártoltatni határozatott. 4) Fiume város és Fehérmegyének a' pestfiumei vasut pártolására felszólító leveleikre kijelentették a' RR., mikép ezen vasut mindenek előtti létesülését ohajjták, azért e' czélből áldozatokra is készek, 's azt a' status költségén építtetni ohajjták; őfelségét pedig megkéretni határozták, hogy az előleges méretekre szükséges pénzt a' kir. kincstárból előlegezni méltóztatassék. 5) Turómező nemes közönségének az illyr lázongás által ejtett sérelem-oka kotta elkeseredésében osztozva, barátságos felszólítása pártoltatott 's a' szörnyű sérelem orvosoltatása iránt jogszerető fejdelmünk megkéretni határozatott. 6) Elnök alispánunk előterjesztvén a' törvényszéki bírák neveit, azokban a' RR. megnyugodtak. Az előterjesztettek közt azonban szentkirály-szabadjai Rosos Ig.

kir. tan. ur nevét is az elnök azon megjegyzéssel adá elő, miszerint e' tisztelt ne-
storunk épen ma ülli megyénk tbrájává nevezetésének félszázados évnapját, mi-
re érzékeny örömdözületek intéztettek az érdemkoszorus aggastyánhoz's ne-
ki még hosszú élet kívántatott, mely megfizetését jegyzőkönyvbe is iktattatni
határozatott. 7) Vasmege levele a' népnövelés tárgyában, minthogy részünk-
ről, mittehetünk, már minden megtétezt, tudomásul vétetett. 8) A' sziner-
szegi kicsapongást az egész ország kívánatára mindedig orvoslás nem követvén,
őfels. ujjabb felírásban határozatott megkértenie. 9) Tornának a' magy. utlevelek
iránti sérelme az országgyűlési tárgyak közé soroztatott, s utasításul követeink-
nek egyszersmind az határozatott adatandni, hogy határőrökül magyaroknak is
alkalmaztatása iránt törvényt sürgessenek. 10) A' marhahus ára meghagyott,
u. m. marhahus átkelési's állomási helyeken 12 kr., egyebütt 11 kr., juhhusé 8kr.
borjuhúsé pedig 14 kr. váltóban.

Nagybányai egyház és iskola pártoltatása. N. bányai lakos néhai Bogdán
György ur özv., szül. Kelemen Sára assz., közjó iránti szeretetének örök becsü
példáját adá. Ugyan is a' néhány héttel ez előtt, másodsor férjhez menvén, e-
lőbbi házastársával keresett szép vagyonából tíz ezer váltó forintot kötött le a'
n. bányai ev. ref. egyház számára, olly meghagyással: hogy abból a' romladozott
állapotban levő fu-iskola-ház annak idejében újonnan építtessék, s a' nem régi-
ben készült diszes toronyba egy a' mostaniaknál nagyobb harang öntessék. És itt
nem hallgathatjuk el, hogy bár a' jólévő aszszony mindkét szer tőle különböző
hitű férjével kötött házasságot: mindazáltal ezek közül egyikőtől sem akad-
lyoztaték nemes szive sugallotta jótéteményezésében; sőt lehet mondani, még elő-
segítették. Mert már első férje idejében is nevezetes pénzüszveget adtak torony-
beli óra készüése alkalmával; most pedig művelt lelkü új hites társa Stiffelbauer
József ur volt leginkább azon, hogy ama szép tettel örökítse közöttünk nevét.

Hírlap-kivonat.

Az Erdélyi Híradó 55ik számában a' szabad költözhetést fejtegeti to-
vább Kovács Lajos. „A' magyarhoni törvényhozás, ugymond, nem feleli ki a' há-
zatlan zselléreket's jobbágyok gyermekeit, s ezeknek korlátlan költözhetési sza-
badságot enged. Nálunk ezeknek világos megemlítése sokkal szükséges; mert ed-
dig az 1791: 26. 4ik pontja szerint a' jobbágy gyermekeinek csak akkor engedték
a' szabad költözést, ha a' telekbeli épületek a' megszorított családok befozdá-
sára- a' külső állomány élelmezésükre elégtelen. Szükség tehát világosan kimondani,
hogy a' jobbágy gyermekei fölött a' földesurnak semmi hatalma nincs, azok szaba-
don költözhetnek hova, s mikor tetszik.“ Megemlíti ezután a' cigányok sanyaru
sorsát. Ezeket az 1791: 26. 9ik pontja külön osztályt megkülönbözteti, s csak
azoknak enged közülük szabad költözést, kiknek lakásuk van s mezei gazdaságot
üznek. Talán ideje volna már, hogy a' status e' mostoha gyermekeit se feledné, s
legalább a' szabad költözökést rájuk is kiterjesztené, hogy legalább kiknek szolgál-
ság sorsát, urat cserélhessenek vigasztalásul. — Ezek után az uri hatóságrol
szól. A' hongyülési választmány érészti javaslatának veleje ez: „Az uriszek urbé-
ri tárgyakban eltörölték. Az uri hatalom gyakorlása illykép szabályoztatik: a) A'
földesur megbizottja két falusi előljáró, vagy kifogás alá nem eshető tanu jelenlé-
tében a' jobbágyot kihallgatja, ítéletet mond, s rögtön végrehajtja. Biráskodásá-
rul jegyzőkönyvet visz, s az elmarasztalt kívánatára ítéletét ingyen kiadja. b) A'
földesur ítélő hatalma alá tartoznak a' jobbágyi engedtelenség, uriszolgalat makacs
elmulasztása, hanyag és röst munka, kártétel 12 p. ft. értékig, végre az urbéresek
egymásközti keresetében 12 p. ftig mehető követelések, de csak ha tetszik biróskod-
ni. c) A' földesuri fenyték legföllebb 3 napi börtönc, robotismétlésre, elmulasztá-
s esetén pénzbürságra tarjed.“ Fejtegeti ezután értekező a' magyar urbér érészti
rendelést, s nagyon természetes, hogy a' javaslat nincs tetszésére. Mi ohajjúk
hogy testvérhazánk törvényhozása a' nép ez ügyében kedvezőbbben — akarók mon-
dani méltányosban — intézkedjék. Azonban bár mikint üssön is ki, rendületlen hisz-
szük, hogy ott is, ugy mint nálunk, csak általános megváltás lesz az urbéres né-
posztály bajainak gyökeres orvoslója.“

A' nemzeti Társalkodóban Pálffy János ír „igénytelen néze-
teket korunk hatalmas igényeiről.“ „Nyolcz törvényjavaslat fekszik előttünk, ugy-
mond. Első a' pereknek országgyűlés-alatti folyhatásáról szól. Ezt axiomának tart-
ja értekező s nálunk bevégzett tény. — A' 2dik az urbéresek szabad költözését ál-
lílja meg. Mi közlebbi hírlapi kivonatunkban ezek lényegéről szoltunk már. Azon-
ban még sem mellőzhetjük el ide írni értekező e' ponthozi bevezetéséből néhány
szót. „Volt idő, ugymond értekező, és ez idő homályolt évkönyvünk lapján, mi-
dön az emberek egy kis része azt vélve, hogy isten ő érette teremtetie az eget és
földet, s ezek minden kincseit, okos és okatlan teremtvényeit, birni azokat, ural-
kodni ezeken, kiváltságos tulajdonosi joggal felállíta a' szabad uraság, és földhöz
ragadt jobbágyelvét, törvénybeigatva korlátlan akaratát, mert övé vala hata-
lom és dicsőség, a' jobbágyé pedig szolgaság és inség. Imigy bele sodratva a' hata-
lomizás által a' kiváltságok hüvkörébe, a' jobb egyeseknek sem álla hatalmukban
kiszabadítani a' nemzetet e' végtelen gyürűzethől; mert ha az önzés vérré válik, azt
többé kiirtani nem lehet, míg azon nemzedék nemzedéke is ki nem hal, s az ifju e-
rőtjeljes ivadékot a' kor huzamosabb szelleme az alkotványos helyes fogalmá-
val meg nem barátkoztatja. És ekint születik törvény törvényre, szokás szokásra,
s mondaték ki, hogy e' haza minden földbirtoka a' nemesé, és övé az alkotvány
áldása, övé a' személy- és vagyonszabadság, átengedve a' parasztnak a' leghá-
látlanabb, mert őt silányul tápláló és nem sajátos mivelő munka veritékét, s minden
közterhek hordozását. Ekint születik az egyenetlen hatalomforásbul az egyenetlen
jogok aka, mely alkotványunkat századok óta nyomja, s szabad fejlődését, ha
a' bajon minél előbb nem segítünk, vagy örökre lotaritóztatja, vagy önsülyedésé-
ben az alkotványt és nemzetiséget is magával ragadja.“

A' Világ 57k számában „Élet és hisztória“ cikkben Záborszky Alajos-
nak röpirata (Lengyelország hanyatlása sa't.) taglaltatik. „Ha ujjabb szakadások
átka nem szállja meg nemzetünket, ugy szól a' cikk, bátran nézhet elébe a' világot
igazni akaró éjszaki erőhatalomnak.“ Mi esudáljuk, hogy kie' szókat ír, kevéssel
az előtt azt mondja, hogy a' lengyel nemzetre nézve „lefolytak az életöráján a' ho-
mokszemek, s nincs kar, mely megforditva a' töredékeny időjeletét, új napok szám-
lálására indítsa a' nyugvó fővényt.“ Mi szeretjük hinni, hogy a' lengyel nemzet föl
fog még vagy körülményinek szerencsés fordulata által támadni, vagy az europai
hatalmaságok szava által támasztatni. Mi szünteté meg a' török s muszka közti há-
borut? M... nek egy szava, mellyel hármaz szövetségre szólíta föl Ausztriával
Frank és Angolhont. És ha minden jel nem csal, a' birodalom vezértanácsosi most is
feszült figyelemmel kísérik az éjszaki óriás mozgalmát, s im Anglia rokonszenvet
mutat, s Frankhon is. — Nem helyesli e' cikk azt, hogy Záborszky a' lengyelek
romlásának főokát e' szókban adja elő: „Igy vesz, és kell enyésznie minden ország-
nak, mellynek nincs népe, vagy ha van is népe, mert e' nélkül ország nem létez-
hetik, nem bir polgári jogokkal.“ „Távol legyen tőlünk tagadni, hogy a' képvisel-
ti, s még inkább a' birtokjog képes növesztieni a' szeretetet azon hazához, mellyben
a' polgárnak földje van, melly sajátja sa't. de tagadjuk hogy e' képek hazánkra olly
mértékben alkalmazhatók volna, mikint a' szerző talán alkalmazni szeretné. Van

pépünk, mellynek, a' közvetlenképviseleti jogon kívül, minden egyéb személy- és
birtokjogot inkább biztosít a' törvény, mint akár a' viritó Olaszhon, akár a' ködös
Anglia bármellyik farmerit; s ha nem védi eléggé, a' végrehajtásbau van a' hiba.
Mi nagyon örvendének azon s ha bár csak minden személy- és birtokjog meg vol-
na adva, minden néposztályunknak; de ha csak a' Világ nem tanít jobban — ugy tud-
juk, hogy azokkal még jelenleg nem él. Ezt ugy látszik a' Világ is ugyan e' cikk-
ben elismeri, midön a' magyar jobbágyak földhöz szegzettségéből folszabeditását
érinti's azt, hogy a' nemeség a' közterhekben részesülni készül, s utána e' szókat
teszi: „S ha majd annyira vienditük a' dolgot, hogy a' földnépe nemesak átlátni,
de élvezni is képe lesz azon többi személyes jogokat, mellyek gyakorlása részére
követeltetik: ám akkor részeshüljön a' szellemi jóllét minden áldásiban. Örvedetes
azonban látnunk, hogy a' Világ is megismeri a' birtoki s képviseleti jog hasznát. Bi-
zony, ha mindenben így javul, még kissé hűledeznü leszünk kénytelenek, vajjon a'
kereszteltetésünkben tett fogadásunkat, miszerint a' Világnak ellene mondotunk,
egészen megtartsuk e' — A' lengyelek vesztének főokát e' cikk a' liberum veto-
ban keresi, s azt mondja, hogy hazánkban is kezd egy veto támadni, mit egész tör-
vényhatóságok gyakorolnak, midön a' kormány törvényes rendeleteit nem teljesítik,
s ez veszélyhöz leend honunkra. „Törvénytisztelet hiánya az, mi, haidején föl
nem eszmélünk, sirtásand nekünk, mint assott Rómának, s legközelebb a' vitéz
lengyeleknek.“ Mi azt hisszük, hogy ha illy váddal lép föl valaki törvényhatósá-
gok ellen tán nem pusztá állítással, hanem ezafolatlan adatokkal kellene föl-
lépnie. —

A' Szabadunkban gr. Andrássy Károly Magyarország megyéinek szor-
kezete és statutumai című értekezésében kiemelvén azt, hogy megyéink intézvé-
oye az, miben elsőbbséggel birunk Europa minden alkotványos nemzetei fölött, azt
mondja, „még egyformaság is e' szerkezetben esudálatosan föllelhető, noha nem
azon mértékben, mellyben ohajtható volna, miután a' tanácskozásokban szintugy
mint az igazgatóságban és igazság-szolgáltatásban némelly megyékben a' legüdvösb
statutumokat, szokásokat és kezeléseket találhatni, mellyek másoknál egészen is-
méretlenek s mellyek hiánya szabálytalan vagy lassu ügymenetet okoz. — Min-
denki tudja, hogy közgyűlésekben fél idő a' megyék és dicasteriumok illetősége és
hatásköri korlátai, formáságok, szokások sa't. fölötti vitafásokra vesztogellettik,
melly alkalommal a' legregebb tisztviselők s mindig jelenlevő ülnökök is majd min-
dennap előforduló tárgyak fölött a' legkülönmöbű véleményt nyilatkoztatják. E'
statutumok és szokások gyűjteménye tehát fölülte kívánatos. Magam sikeretlen szö-
lítottam föl e' vállalatat többet a' legjobb fejek közül. Azon reményben, hogy mégis
találkozok reá egy hazafi, 500 pengő forintot teszek ki jutalmul. Ez irat ne legyen
egyoldalú, szem előtt tartva, hogy az önkény felülül a' alulul veszélyes, s hogy
megyéink nem független szövetségi státusok, hanem ugyanazon egy haza kiegé-
szítő-részei. Eonyit az általános elvekrül, most a' részletekrül. A' megye hatósá-
ga törvényhozó, végrehajtó és igazgató hatalomra oszik; s pedig a' törvényho-
zásban résztvét az országgyűléseni képviselőséghen s a' követekkel folytonos köz-
lekedésben és levelezésben áll, továbbá a' törvényeken kívüli statutumokban. —
Mint a' végrehajtó hatalom műszereit teljesítik a' törvényeket s törvényes paran-
csokat. A' törvényoyel meg nem egyezni látszók ellen fölírnak, s ha felírásnak si-
kere nincs, azokat vagy félreteszik, vagy országgyűlésen keresnek orvoslást. —
Az igazgatósághoz tartozik a' tisztviselők választása, ez azoknak a' megvélőzü
viszonyai, a' pénzügy, a' nyilvános pénztárok, és minden fizetések kivétele,
a' rendőség, s minden mi e' szakba vag a' katonaság elhelyezésével. s a' élelme-
zésével együtt, utcsinálás és vízszabályozás. A' megye országgyűlés kicsinben;
de adót nem vethet ki: ellenben itélőszéket is képez. Következnek most a' Rend-
dek jogakkal s kötelességeikkel, a' főispán állása, minden tisztviselő hatáskö-
re A-tul Z-ig. Ez könnyű vázlata, miszerint tökéletes kép készitendő ügyes ke-
zek által.“ Mi lapunkban már megjegyeztük, hogy minden megye igen észszerűen
eselekednék, ha szabványit szakok szerint egybegyűjtné, s mellé a' tisztviselők
utasítását a' szükséges ir móddal, rovatokkal s a' t. ragasztaná. Megvalljuk azon-
ban, hogy egyedül megyei vitaközás után tartjuk lehetőnek illy munka kidolgo-
zását. — Más uton aligha nem fog gátolni sok akadály, még pedig általunk azon-
lan el nem hárítható akadály. De Széchenyiként ám próbáljuk meg, tán mén.“ S.

(Siralmas áldozatja a' részegeskedésnek.) Poho-
rellától 4dik helységben, épen hol a' Garam vize Gömörből Zólyomba áltatha-
lad harsogó folyásával, fekszik Gömörmegyének egy népes tót helysége, ne-
ve: Polonka. Ezen helység alatt a' Garam vizén a' falutól mintegy 200 — 250
öl távolságra volt az uraságnak egy 5 kövü vizimalma, mellyben a' molnár nyár-
elő 3kán este a' szokottnál „lehet mondani talán egész családostul, és más több
torkossal együtt sokkal több pályinkát ivott,“ minek következtéből 10 óraker
az örlöket a' malomból azon szavakkal igazíták el, hogy ok ez éjjel az Isten-
nek sem örölnek többet; így az örlösök eltávozván ok mintegy 10en csendben
folytaták hihetőleg éjfélig ez utolsó tobzódásukat! melly után némellyik talán
mindjárt a' h o s s z u a l o m r a szenderült: mivel a' mennyire tudhatni a'
malom 2 óra tájban borult lángba; mit ök csak akkor tudának meg, midön a' tűz
testeiket égette! s ekkor már csak egy menekülhetett közülök, anyaszült mez-
telen, mivel ingét s lábravalóját a' tűz testén megemészte, míg rajta áttörhetett
teste annyira megégett, hogy éltehez kevés a' remény; s „ez volt a' mester
maga, 9 pedig azonnal áldozatja lett a' lángoknak és izzó tűznek elannyira, hogy
némelly tagjaik nemesak megsültek, de el is égtek! a' megsült és összeégett
tagokat, két ládában keserves sirások közt vasárnap reggel jun. 5kén temeté
el két lelkész diszes szertartással minden fizetés nélkül, hol több mint 10 hely-
ségből voltak jelen és sirtak! Megégték a' molnárné valami 50 éves, ennek
egy unokalyánya valami 14 éves, 4 fja valami 26 éves, ennek felesége mint
várandós és egy 3 — 4 éves lánykája, 2 tanuló 18 — 20 évesek, 1 ivó társ,
valami 32 éves, és egy más valami 50 éves; melly szerint 10 költözött: e' bor-
zasztó eset által az örökkévalóságra. — Megjegyzésre méltó e' szörnyü eset-
nél az is, hogy Polonka rendszeren tart négy éjjeli őrt, kik közül kettő éjjel előtt,
kettő éjjel után örökdnék, ha örökdnék, de mivel a' tüzről ök is akkor tudtak, mi-
dön öket mások fölkelték csendes álmokból, így bizonyosan nem örökdték! Fáj-
dalom! hogy éjjeli őroket nagyobb résztint olly egyedekből választanak, kik
mértékletlen életük és lomhaságuk miatt a' mindennapi kenyeret meg nem bir-
ják keresni magoknak; hogy örízne az illyen híven a' másét? holott a' magáét
sem őrzötte soha. Sz. P.

Besztercebánya. Arról gondolkodni, mikép lehetne legczélse-
rűbben eszközölni, mit az idő szellemeigényel, vagy mikép lehetne magyarosi-
tani tót ajkú polgárinkat, nálunk eddig még ingerültséget okoz, kivált olyanok-
nál, kik a' magyar nyelv behozatalának lényeges czélját felfogni nem tudják, nem
akarják; olyanoknál, kik a' magyar nyelv nem tudása miatt a' nemzettel szelle-
mileg tova nem haladhatnak; mert azon kuforrásból, mellyből tükröztetik nyil-
ványos uton a' józan korszellem, tanulmányikat nem meríthetik, egyedül a' me-

gyebelieket hatotta meg hatalmasan az időszelem, mert ezeket folyvást foglalkoztatja a népnevelési eszme, kebleikben az édes reményt táplálva, hogy a magyar nyelv tanulását a népnevelés rendszerével forrasztandják össze. Mikép lehetne tót polgártársinkat megmagyarosítani? valóban nehéz feladat; mert nem azt mondják é a magyar nyelv gyűlöli, hogy az anyanyelv iránti szeretet, mellyel ápoló szülőjük emlőjén örökölték, mellyet anyjuk tejével beszittak, kiirtani, a nagy földszorulatot a kaspiumi és fekete tenger között elfoglaló Kaukasz bérz-lánczának átmászása nehézségei közé számíthatnák? nem azt mondják é, hogy egy nemzetet, mellynek tapasztaltsága a magyarba átszivárgott, nemzetet, melly Magyarország tulajdonára elsőszéggel bír, miután a magyarok csak hozzájuk letelepülteknek állítanak, legdrágább kincsétől, nyelvétől, megfosztani akarai, 's reáidegen nyelvet tukmálni, egekig kiáltó vétek? Így gondolkozó bajnokok nálunk is találhatunk; azonban ki akarja a szlávokban az anyanyelvök iránti szeretetet kiirtani? ki akarja őket nyelvöktől megfosztani? mi szlávok tartunk meg, mi a miénk; hanem a haza kívánatit szigoruan fenntartani, a törvényszabta köteleességet teljesíteni kötelességünk; mert a hazai nyelvet tudni kötelesség; következőleg mindazokat, kik a magyarodás ellen törekednek, a törvény ellen szegülésnek súlyos büne nyomja. Nem fognak tán nehezeltetni szláv felekezeti rokonim azért, hogy tiszta érzésből eredő szótartot emeleka közügy mellett; mert ime az elv törvény által ki van mondva, tehát ahoz mit a törvény parancsol, minden hű polgárnak ragaszkodni kötelessége annál is inkább, mivel nem minmagunknak, hanem a hazának élve, irányunkban álló rokon ajku polgártársinknak a magyarodás ösvényéről eligazítása minmagunkra hozhatna átkot. Parancsoló a szükség, hogy az iskolatanítókat leginkább a magyar nyelv szeretete hevítse, mert ezen forrásból merítették az üdv, mellynek hatása boldogítandja egykor a hazafiai buzgalom sarjadékit: ennél fogva az iskolatanítóknak, kiváltképen a gymnasiumokban mindjárt az elemi iskolától kezdve, kellene a magyar nyelv tanításán szorgalmaskodniok. Brougham azt mondá, hogy a tanítók az országban legfontosb személyek. Pedig a magyar nyelv gyarapodása iránti nehézség, 's a kiáltott, roppant feladat kifejlése leginkább az iskolatanítóktól függ. A haza méltán kívánja hivatalnokitól, hogy a diplomatikai nyelven beszéljenek. Nem fogják é tehát az életpályára lépő egyednek átkai az iskolatanítókat sujtani? kik a haza kívánatit ismérve őt azzal nyagatják, miből gyümölcsöt nem szedend; így lesz sok iskolait elvégzett ifju a magyarnyelv nemtudása miatt szegény hivatal nélkül tengő egyenesen az iskolatanítók tespedésének áldozatjává. Igazán itt már az idő, mellyben az iskolák elrendezéséről komolyan gondoskodni kellene. — Tavaly a besztercebányai ágost. gymnasium részéről próbatétek tartatván, tapasztalásból igazoltatik Brougham mondása. Habár buzgó igyekezetet fordita D—r a grammatika és syntaxis tanítója a magyar nyelv-tanításra 's tanítványit magyar fordításokkal foglalkoztatá, a lánykákhöz képest azonban a fiúktól sokkal több vala várható. Proba Sámuel urlyányintézeti tanító annyira tört át a jegen, hogy elemi iskolájából lyánytanítványi azon tanulmányokkal bővelkedve jönek ki, mellyek után könnyen tehetik a magyar nyelvet sajátjokká: első osztálybeli lyánykái ugyanis többől magyarra fordítgattak és bárkinek tót mondatit tisztint magyarra tolmácsolva magyarul szavaltak, s kiejtéséből alig vala ismérhető, hogy a haza édes nyelvét nem dajkájoktól tanulták, mi miatta' jelen voltak bámulását, 's teljes megelégedését nyerek jutalmul; örömcseppek gördülhettek volna szülék szeméből, ha a gyöngéd érzet kebleikbe volna vésve; mily édesden esik, midőn a haza kívánatit teljesültét élvezhetjük. De fájdalom, alig kezdé a termékeny földbe vetett virágmag csiráit eresztetni, a mérget oltó féreg okozta sérülés miatt elhervad 's magvastul elvész; mert idegen kertész kezébe került, ki inkább kedvence virágra fordítja gondjait; alig kezdé a esermely forrásából bugyogó vizecskéjének ágát vetni, hogy egykor őt is a hazának áldásthozó folyamokkal egyesülten üdvözöljék a taraczkok durrogási: immár egy idegen elferdíti lassú folyását 's elvonja a esermelytől, mit egykor a hazának áldozni készült; alig kezdének a jeles tanító ur szorgalom-szülte magvai csirázni, alig kezdének a cseprente lyánykák a hazának élni: egy más szinte helybeli intézetben kitűzött medrecskéjükből kimozdittatnak, 's a termékeny földbe vetett mag nagyreményü csirái kigyomlaltatnak. Bár ez intézetben is kiderülne már a magyarodás hajnala! Mi virult ki tehát az említett tanító ur szorgalmából, miután mostoha kézre került csemetéjének szellemi elhamvadását szemléli; mi virult ki, miután a t. közönség részvételével az idegen kertésznek nemzeti nyelvünkre nézve gyomot természető fáradságát hívebben jutalmazza 's próbatétét nagyobb számban díszesíti, mint a magáét? Kivirult azon öntudat, hogy az idő kívánatit teljesítve, 's lyánytanítványinak gyarapodását előmozdítani törekedve, magát méltóvá tette, hogy Brougham mondása szerint azok közé soroztassék, kik az ország legfontosb személyeinek tartatnak. 'sat.—

Erdélyi országgyűlés. Törvényezik a kinevezett rendszeres bizottmányról. Az 1791beli 64ik törvényezik által kinevezett országos bizottmány munkálatinak, melly országosan még meg nem vizsgáltatott, a megváltozott körülményekhez alkalmazására; 's a még be nem végzettnek kidolgozására ő felsége kegyelmes megegyezésével, rendszeres bizottmány, melly a királyi kormányok vezetése alatt és a fenidézett 1791ki 64czikk sinormértékét követve munkálkodandó, 's a kidolgozás alatti különböző tárgyak megkivánása szerint öt szakaszra osztatik el — rendeltetik. A szakaszok és azokhoz kinevezett egyének következők: Közjogi osztály (publico politicum), mellynek tagjai gróf Mikó Imre, ifjabb gróf Bethlen Pál, Balla Mihály, báró Kemény Domokos, gróf Toroczkai Miklós, Béli Ferencz, Horváth János, Ugron István, Szabó József, Szombatfalvi József, Shreiber Simon, Regius J., Demeter József, Csorba Gy. Az adó, tartom. főbiztos. 's urbéri osztály, mellynek tagjai: Bedeus József dr. Degenfeld Ottó, id. b. Wesselényi Farkas, id. gr. Bethlen János, gr. Teleki Domokos, gr. Kálnoki Dénes, Pócsa Pál, Lészai Lőrincz, Pálfi János, Zeyk József, Véér Farkas, Ujfalusi Mik., b. Apor József, Fosztó Ferencz, Graef József, Löw János, Topler Simon, Fogarasi János. Törvénykezési osztály, mellynek tagjai Gál László, báró József Lajos, Dónáth Sándor, Kabos Dániel, Horváth István, b. Kemény Dénes, Hosszu László, Bartha Károly, Schwarz János, Mysz Károly, Kovács Dániel, Keller János. Egyházi és közmiveltési osztály, mellynek tagjai: Cserey Farkas, Horváth Albert,

Gál Domokos, gr. Kemény József, ifj. gr. Gyulai Lajos, gr. Bethlen Imre, gr. Teleki László, Gálfalvi Imre, Meister Sámuel, Lészai Antal, Grois Gusztáv, Lukács Ferencz. Kamarai és közgazdasági osztály, ennek tagjai: Lészai Lajos, gr. Béli György, Kozma Pál, Gedő József, Gál János, Zeyk Károly, Kozma Dénes, Mikó Mihály, Conrád Vilmos, Bidersfeld Fridrik, Másvilági István, Szabó István. Melly bizottmán y sz. kir. Kolozsvár városában gyüvend őszve, 's osztályai akkor nézetnek törvényt nyes erejűeknek, ha a megjelenendők száma a törvényesen választott egyéneknek fele részét legalább egygyel meghaladja; azon esetben pedig, ha valamelyik osztálynak csak fele része lenne jelen, az egy személynek hiányát a királyi kormányzó a többi osztályok egyéneiből pótolja ki. Ugyanezen országos bizottmány különös figyelemmel levén az 1791beli 27ik tczikkben érintett jobbagyi szolgálatok és tartozások urbéri szabályozására, mindenek előtt ahoz fog, 's azt minden más tárgytól külön választva, köteles leendő ügy elkészíteni, hogy azt a legközelebbi országgyűlésen legelsőb tárgyalás alá venni lehessen. Törvényezik a magyar nyelvről. Ő felsége kegyelmes megegyezéséből az 1791beli 31dik törvényezik ikk következőleg módosítatik. 1. §. A törvények ezután két oszlopban latin és magyar nyelven szerkesztessenek, a kétséges értelmű esetekre a latin szöveg (stylus) eldöntőnek nyilatkoztatván. 2. §. Az ország gyűlése, nemcsak a jegyző könyv szerkesztésében, hanem a királyi bizottsalai értekezéseiben is, ugy szintén az ő felségéhez küldendő följterjesztéseiben magyar nyelvet használjon. 3. §. A k. kormányzék, k. tábl. 's a kir. kormányok alá rendelt hivatalok magok közt 's a magyar és székely törvényhatóságok közlekedésekben magyarul irjanak 's a királyi kormány rendeletei is a most említett hivatalok és törvényhatóságokhoz bevezetéseikkel 's bürekesztéseikkel együtt magyar nyelven készüljenek. 4. §. A székely és magyar nemzet kebleiben minden törvényhatóságok, polgári hivatalok és illető székek mind a jegyzőkönyvek szerkesztése és tárgyalására, mind pedig a kezelésekre a magyar nyelvet használják. 5. §. A szász nemzet minden levelezéseire 's tárgyalásra nézve, valamint a királyi kormány nyelvével, 's az erdélyi nagyfejedelemség föltörvényezéseivel, itélőszékével, 's tisztségeivel, ugy magok közt 's a többi törvényhatóságokkal is, az 1791beli 31ik törvényezik kelése óta követett gyakorlatban, ezentul is meghagyatik. 6. §. Az anyakönyvek, azon helyeken hola gyülekezethez szent beszédek magyar nyelven tartatnak, magyarul vitessenek 's azon egyházi hatóságok a magyar és székely polgári törvényhatóságok közlekedéseiben hasonlóul magyar nyelven irjanak, az ágostai vallást követő egyházi hatóságok, valamint a szász földön, ugy a magyar nemzet kebleiben létezők is, az eddig használt gyakorlatban tovább is meghagyatván.

Amerika.

(Tyler újabb vetoja. A függetlenség évnappja. Kivándorlottak szerencsétlensége.) Tyler elnök újabb 's harmadik vetőt üzenvén a vámszabási törvényjavaslat ellen, a whigeket szerfelett ingerlé fel maga ellen, kik őt több gúnyos és piszkos kifejezéssel illetni sem átalják már. — Amerika függetlenségének 66 évnappja, melly jul. 4én ünnepeztetik, szokott fényvel, álgylövésekkel, katonai tisztelegésekkel, irodalmi 's mérsékleti társulatok sormeneteivel tartatott meg. Ezen nap egyet len főünnepe Amerikának. Mivel azonban főleg Newyorkban tűzijátékokkal az utcákon mindenféle csinyeket visznek véghez, ez okkul jul. 4én sok békekedvelő oda hagyja a várost, mások ismét vigyázatul honn maradnak, mert ez ünnepe tűzvész nélkül nem szokott megtartatni, ámbár hir szerint jelenleg csak egy ház égett meg. — Mult jul. elején ismét két borzasztó szerencsétlenség történt: két gőzhajónak ugyanis, egyiknek a Missurinak Mississipibe szakadásánál, a másiknak sz. Lőrincz folyamon, gőzkatlana elpattanván, az elsőn 63 német kivándorlott Düsseldorf vidékéről tetemesen megsérült, 's közülök másnapig 34 halt meg; a másikon pedig 120 angol, skót és irlandi hazakereső utas közül 58 elveszett és 18 megsebesült.

Spanyolország.

(Arguelles a gyámi hivatalról le akar mondani. Elegy.) Madridi hírek szerint Arguelles, a királyné gyámja, egyáltalában nem bír az udv. hölgyekkel összeférni; eleinte bölcs okokkal harczolt ngyan ellenök, de semmikép nem boldogulhatott velök 's le akar hivataláról mondani, mellyre nem is igen alkalmasnak látszik, mert a szegény 11 éves királynét annyira elárasztja tanulmányokkal, hogy annyi erőtetés alatt egészségének is mulhatlanul szenvedni kell. 3 ne velőné 's több tanító oktató eddig Izabellát, 's legujabban még egy pattanyus ezredest rendelt oda Arguelles, hogy felsőbb számtanban, várostromlásban 's egyéb illy hasznos tudományokban adjon a királynének leczkéket. Ezenkül Németországból egy nagyhirű tanárt hozatott a bölcs gyám, ki statusgazdasági leczkéket tartand a gyermek-királyné előtt. Ennyi tanulás bizonyosan megzavarja fejét, ha vasból van is alkotva. — Egész Spanyolországban folyvást szárazság 's rekkenő hőség uralkodik. —

Anglia.

(Nagy élénkség a külügyi ministerségben. Elegy.) London, aug. 4kén: „A török és moszka követ tegnapelőtt délután hosszasan dolgo tak a külügyi hivatalban, hol valamint az egész diplomatai körben is darab idő óta rendkívüli élénkség uralkodik. — A francia követ aug. 3kán gyászmisét mondatott Orleans hgért, melly alatt számos főrangú angol is jelen volt. — Tory lapok javulni mondják a manchesteri 's liverpooli kereskedést; a M. Chronicle ellenben megható színekkel fösti a folyvást növekedő nyomort, melly Birminghamben uralkodik, hol a zálogház előtt félmeztelen éhezők csoportoznak, kik sirva nyujtják ruhafoszlányaikat, 's isten nevében egyetlen pennyt kérnek rá kölcsön, hogy k i n o s é h s é g ö k e t legalább pillanatra e n y h i t h e s s é k. Ez alatt a kormány k e n y é r helyett folyvást katonaságot szállittat azon kerületekbe, hol legnagyobb mértékben uralkodik az inség. Bronnwichben 20 ezer nap-számos gyült össze, 's békesen oszlott el ugyan, de igen komoly fenyegetőzéseket hangoztatott. — A Temze északi részén gyalogok számára meguyiták a Tunnelt 's a közönség szörnyű tolongással futott végig a folyam medre alatt. — Wellesley sorhajó Khinából visszaérkezvén, magával hozá egyéb ritkaságok közt azon kalitkát, mellyben hat hétig mutogattak egy angol hölgyet a khi-

naiak. Magossága ezen kalitkának 2 láb 8 hüvelyk, szélessége másfélláb, 's hosszúsága 2 láb 4 hüvelyk, tetején nyílás volt hagyatva, mellyen fejét kidughatá a' szerencsétlen áldozat. — A' keresztyén Angliában, London mellett Deptfordban, nem rég egy ember öt font sterlingnyi adósság miatt adósának holttestét le akará foglaltatni, melly embertelen tettében mindazáltal a' rendőség által mégis gátoltatott. A' nagyhirű Sheridan holttestét is letartóztaták hajdan, mit azonban legalább azon körülmény mentett, hogy Sheridan igen sok embernek igen sokkal tartozott. —

Franciaország.

(Sauzet kamraelnökké választatott. Elegg.) Paris, aug. 6-ikán: „Tegnap este Sauzet kétszeri szavazás után csakugyan kamraelnökké választatott, mi azt tanúsítja, hogy a' kormányzósági kérdésben a' többség a' ministerséget támogatni fogja, 's csak annak elfogadása után fogja azt sarokba szorítani. Lajos Filöp kitünő figyelemnek tekintheti a' kamra ezen kiméletes föllépését. — Kirchbergben az elüzetett francia királyi család gyászmisét szolgáltatott Orleans hg telkeért. — Voyer d' Argenson, a' legszélsebb baloldal hajdani kitünő tagja

élete 71ik évében, aug. 1-én Parisban elhunyt. Ő mindjárt a' nagy forradalom kitörésekor a' nép pártjához állott 's elveihez haláláig rendületlenül hű maradt. — A' francia-belga határszéleken mintegy 80 ezer kutyát használnak rendes csempészetre; a' franciaországi helységekben ugyanis fölnevelik e' kutyákat 's igen jól tartják, aztán pedig átviszik Belgiába, hol koplaltatás mellett jól elverik őket új gazdáik, 's aztán hátukra kötik a' tiltott árukat, mikkela' kutyák lehető legnagyobb gyorsasággal átszöknek régi jó gazdáikhoz a' határokon. A' francia kormány minden illy kutyá fejére 3 franknyi díjt tett ki, minek következtében a' legközelebb mult évben 40 ezer kutyá veszté el életét. —

Schweiz.

(A' radicalismus győzött.) Genfi 6. jul. 29-én. Az ályuk szünni nem akaró moraja ma estefelé hirdeté a' radicalismus győzelmét a' conservatismuson; mert a' haladó párt valamint mult hónapban az új alkotvány elvállalásánál, ugy jelenleg a' nagytanács tagjainak választásában tetemesen győzedelmeskedett. A' 80 tanácsnok közül 53 radical választatott meg, és sok jeles ember, mint péld. Cherbuliez prof. csak épen azért mert conservatív vala, a' választásból kiesett.

É R T E S I T Ő.

A' JELENKOR és TÁRSALKODO jelen második félelvi teljes számú néhány példányival szolgálhat még az elkésteknek a' szerkesztőség.

Gőzhajójárás Bécs, Pest es Orsova közt Augustusban:

Pestről Bécsbe indul regg 7 ór.) mindennap
Pestre Bécsből érkezik (este))
Pestről Orsovára indul minden vasárnap és csütörtökön regg. 4 ór.
Pestre Orsováról érkezik minden hétfőn 's pénteken, délelőtt.
 Ezen mindennapi Gőzhajókon kívül még egy vontató gőzös minden 14 nap megfordul Pest és Drenkova közt, Bécs és Pest közt pedig **ÁRPÁD** teherhajó minden héten, minden vasárnap egy nap jövendvén le. Bécsből; **Árpád** indul Pozsony 's Bécsbe minden szerdán regg. 6 órakor egy személy vitélára I. hely Pozsonyig: 4 fr. 40 kr., födelen: 3 fr.; Bécsig I. h. 6 fr. 30 kr., födelen 4 fr. p.p.

2) **Jelentés.** Miután **Jurenák** és **Fröhlich** urak eddigi **Stearin-gyertya**-gyárak számára, hogy ez iparágak lehető legnagyobb kiterjedést adhassanak, **részvényes-társaságot** alapítottak, e' részvényes társaság tisztelettel jelenti, hogy az **eladás egész kezelését** gyertyáira nézve, mellyek ezentul

PANNONIA-GYERTYÁK

nevet viselendnek, **Weisz B. és társ** urakra ruházta **Pesten**, a' fűszerkereskedésben, a' vastuskóhoz czimzett házban.

Legnagyobb fáradozás, kitartás és tetemes pénzalozatok által sikerült végre a' vállalkozóknak ezen gyertyákat a' láng legtisztább világosságával, inkarekossággal az égésben, fényvel 's keménységgel, szóval, minden szükséges tulajdonsággal a' legnagyobb tökéletességben ellátni, mi által minden illyenmü külföldi gyártvánnyal, mint például: Milly, Apollo, Stearin és egyéb gyertyákkal bátran kiállhatják a' versenyt.

Mivel tehát ezen **Pannonia-gyertyák semmi tekintetben** nem haladhatnak meg bármelly külföldi vagy hazai gyertyafaj által, a' nyers anyagok e' gyárkészítvényre kizárólag **mind csak magyarországiak**, az ügykezelők **mind magyarok**, az egész részvényes társaság **csupa magyarokból** áll, következőleg **az egész gyári vállalat tisztán Magyarországon érdekekben alapított**, reményli a' társaság, hogy a' nemzeti jóllét 's vagyonosulás valódi előmozdítója által gyárkészítvénye élénk vevés útján annyival is inkább fog pártolhatni, mivel nemes hazánkfiai még áldozatok hozzájárultával is mindent elkövetnek a' hazai vállalatok emelésére, itt pedig azon **többoldalu** czélt érendik, **hogy olly jó gyertyát kapnak, mint külföldről, hogy ennek ára még sem leend magasabb, 's hogy egyszerűs mind a' hazai iparüzést hatalmasul mozdították elő.** Pest, augusztusban 1842.

A' magyarországi első Stearin-gyári részvényes társaságnak igazgatósága. 4)

Csöd tanító székre.

2) Szabad k. Breznó-Bánya város vegyes nemzeti 150 iskolájában a' r. kath. részéről tanító szék, melly 140 fr. évpénzzel, szállás helyett 24 fr.; mind gróf pénzben, és 12 koczká öl tüzi fával ellátva vagyon megürülvén annak elnyerésére vágyó-dók f. 1842dik évi kisasszony hó 23dik mint választása kitűzött napjáig, ezen hivatalhoz szükséges ismereteikről, valamint a' magyar, német, szláv és diák nyelvekbeni jártasságokról 's feddhetlen erkölcsösségokről szóló bizonyítványokkal ellátott folyamodványaiknak fen említett szabad kir. Breznó-Bánya város tanácsához beadására olly hozzáadással szólittatnak föl: hogy igen kívánatos: ha a' folyamodók böleselkedési tudományokban, rajzolás- és hangszathani jártasságokról is bizonyítványokat mutatnak elő 3)

2) A' főméltóságú gyáriki Grassalkovich hercezségi Zörgondviselőség részéről köz birül tételik, hogy most legközelebbi augusztus 16án a' czimzett uradalm kormány irásbójában Gedellón reggeli órákban, az uradalmakban 1842.

ik évi nyirestül kezdve 1844ik évi nyiregés esendő marha és juhbőrök árverés útján fognak eladatni, mellyhez is a' venni szándékozók ezer pengő for ntelőpénzzel ellátva hivatalosak. — Továbbá ugyancsak ezen uradalom részéről tudomásul adatik hogy augusztus 22kén Gedellóhoz 1/2 órányi távolságra fekvő Isaszeg helységében a' tiszti szálláson tenyészésre alkalmas 500 öreg anya, 125 két éves anya 230 egy éves anya és 700 bárány; september 150 nap án pedig 1490 öreg ürü és 680 egy és két éves ürü-juhok eladása az örkényi belső majorban árverés útján azonnali kész pénzfizetés mellett fog eszközöltetni. 3)

3) Appel testvérek gazdasági hivataluk közhirül adja hogy szombaton f. é. sept. 3án délelőtti 9 órakor. Nyitra vármegyében Szeredtől órányira, Patta helység szomszedságában fekvő Salgócska nevű faluban 120 db hágókos 200 db. ürü és 500 db. tenyészésre való anyajuh, mind gróf Hunyady juhnyájából származó, a' többet ígérőknek kész fizetés mellett eladatni fog. Salgócskán július 26án 1842. 5)

2) (80) **Jelentés.** A' nm. magyar kir. udvari kamra rendeletéből közhirre tételik, hogy a' mármaroszi kir. kamra administralionál még 2 tollvivői állomás, évenkénti 500 fr. díjjal, 250 font sóval, 32 pozs. m. kétszeressel, 's jelenleg 120 fr. lakpénzzel; továbbá, négy számügyelői (Calculant) állomás, kettő 500, kettő pedig 400 fr. díjjal 's ezenkül mindegyik 24 pozs. méro kétszeressel, 150 font sóval és szabad lakással, vagy 75 f. lakbérrel, ujonnan alapítottak. — E' hivatalokat elnyerni kíványók, illeto' bizonyítványokkal ellátandó kéréveleiket vagy Budára a' nm. magyar kir. udv. kamrahoz, vagy Szigetre (Mármarosban) a' kir. kamrai administraliohoz intézzék, megjegyeztetvén egyszerűs mind, hogy a' tollvivőségért folyamodók egyikének baányászati, a' másiknak pedig erdőszeti alapos ismeretekkel kell birnia. Badáu jun. 5án. 1842. 3)

Az iskolai év oct. 1-jén veszi kezdetét a' magy. kir. egyetemnél.

3) A' nagyméltóságú magyar királyi helytartó-tanács f. e. Január 4én 131 sz: alatt kelt k. rendelete szerint jövendőben az iskolai eszdő mindenkor october 150 napján kezdődni 's harmadikig a' tanuló ifjuság beírása tartatni fog, e' napon leszen egyszerűs mind a' Szent-Lélek segítségül hívása, october 4kén pedig, ha csak vasárnapra nem esnék, az iskolai előadások (praelectiones) mindenütt mulhatlanul veszik kezdetüket; végre az ifjuság felvételéről szerkezendő jegyzőkönyvnek az illeto' Tanítók 's Dekánok által october 8kán bevezetvén, az illeto' Igazgatónak általadatnak ugy, hogy a' későbbben egész october 15keig magokat jelentendő tanuló ifjak, ha csak súlyos betegség, vagy más fontos 's minden esetre litélesen bizonyítandó körülmények által nem akadályoztattak, az iskolák az évbni folytatásáto' végképen elmozdítatnak. Kelt Pesten jul. 30án 1842. Szoblahói Palma Elek a' m. kir. tudom. egyetem jegyzője. 3)

3) Biztosítási jelentés.

Az idei áldott aratás alkalmat nyújt e' biztosítások végeti kérézősködésakre, 's kedves kötelességet teljesítek jelentésemmel, miszerint a' **cs. k. ausztriai első biztosító társulat szinte ez évben is — daczára ezen veszéllyel járó biztosításnak — kívül vagy csürben levő gabnát, az ösmeretes julányos di-jért tűz ellen biztosít.**

Biztosítéki alaptökém, valamint annak jelessége is eléggé ösmeretes ugyan mind e' mellett bátorodom a' t. cz. közönséget arra figyelmeztetni, miképen az 1) a' tetemes díjbevételeken kívül, mellynek egy része a' tartaléktökéhez tételik.

3 millió p. ftnyi alaptökével bir.

2) Évenként nyilvános számadást ad, 's ezen felül a' statutumok 53. §a szerint egy. cs. kir. ausztriai országos kormányzótag, mint biztos, által — a' statutumok, szabályok és egyéb legfelsőbbi rendelkezések szigorú megtartása végett — a' biztosító közönség megnyugtatalus megvizsgáltatik.

3) Minden kár gyorsan megvizsgáltatik 's mint tudva van, azonnal megterítetik.

Magamnak 's biztosítéki kamrány ügyvivőinek — kik a' biztosítási kíványó közönség kéjelme végett Magyarországon és Erdély minden vidékein felállítvák — bátorodom ezen biztosítéki ág iránt is mint előbbi éveken ugy e' jelenben is nagy részvételt kérti ki, bizonyossá tévén biztosítéki-kamrámról, hogy az ez általi buzdító tiszteletteljes bizodalomnak megfelelni képes leend.

Liedemann J. S. Fridrik, a' cs. kir. ausztriai első biztosító társulat főügynöke Pesten. 3)

514 ölfá-árverés.

3) A' nm. m. kir. udv. kamra jóváhagyatából közhirre tételik, hogy f. é. auguszt. 30kán reggeli 10 órakor Bécs vgyébe keblezett Palánka myárosban az ottani uradalmi tisztartóság irásbójában 514 öl fűrészelt 's a' Dunaparton rendes ölekké rakott hasáb fölygfa nyilvános árverés útján eladandó leszen. Venni szándékozók a' fen kitűzött napra és helyre 10 pcent bánatpénzzel ellátva hivatalosak. 3)

3) Juh-eladási árverés.

A' nagymlgu ma-udvari kamra által a' diósgyőri koronai uradalom részéről ezenel közhirre tételik, hogy a' Muhi pusztán levő uradalmi juhokból 20 öreg, 73 két éves, hágásra alkalmas kos; 188 öreg, 62 két éves tenyészésre használható 's 5 öreg mustra anyajuh; végre 158 öreg és 142 két éves ürü — folyó 1842. évi aug. hónap 18án a' hely színén tartandó árverés útján készpénzért el fognak adatni. — Melly árverésre a' venni szándékozók ezenel illeto' meghivatnak. Budán jun. 30án 1842. 3)

3) Haszonbérleti árverés.

Tek. Pestmegyében nem messze Pest-től fekvő 's a' fels. cs. kir. családjószág Ráczkevi uradalmához tartozó, gazdasági épületekkel ellátott, 5800 holdból álló felső peszéri pusztarész 1843ik évi aprilis 24kétől kezdve 6 egymásutáni esztendőre, a' Promontoriumi főtiszti hivatalnál, reggeli órákban tartandó nyilvános árverés útján f. é. september 29kén a' cs. kir. uradalmak föigazgatóság helybenhagyásának fenntartása mellett, haszonbérbe kiadandó. A' bérleti számdékozók 600 f. p. p. bánatpénzzel ellátva a' fenn kitett időre 's helyre hivatalosak, a' hol is a' bérleti föltételek előképen megtekinthetők. Kelt Promontorban július 12. 1842. 3)